Originalas nebus siunčiamas

NACIONALINĖ ŠEIMOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 60, 01110 Vilnius Tel. +370 613 98 706 El. p. info@seimostaryba.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre Kodas 305664047

Respublikos Prezidentui
Gitanui Nausėdai

Seimo Pirmininkui
Sauliui Skverneliui

Ministrui Pirmininkui
Gintautui Paluckui

Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto pirmininkui
Linui Kukuraičiui

Socialinės apsaugos ir darbo ministrei
Ingai Ruginienei

Švietimo, mokslo ir sporto ministrei
Ramintai Popovienei

Sveikatos apsaugos ministrei
Marijai Jakubauskienei

Seimo nariams

Trišalės tarybos pirmininkui
Sigitui Dimaičiui

Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentui
Audriui Klišoniui

Savivaldybių šeimos taryboms / komisijoms

REZOLIUCIJA DĖL ŠEIMŲ GEROVĖS LIETUVOJE
2025-06-26

Nacionalinė šeimos taryba (toliau – Taryba), siekdama teikti Seimui ir Vyriausybei patariamąją ir ekspertinę nuomonę formuojant ir įgyvendinant šeimos politiką, stiprinti bendradarbiavimo ryšius tarp šeimų (per jas atstovaujančias ir su jomis dirbančias organizacijas, savivaldybių šeimos tarybas/komisijas) ir atsakingų už šeimos politiką institucijų (ministerijų, kitų

valstybės įstaigų bei savivaldybių), taip pat analizuodama ir vertindama šeimai palankios aplinkos kūrimui skirtų programų ir priemonių įgyvendinimą, *kartu su Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetu 2025 m. birželio 4 d. organizavo mokslinę praktinę konferenciją „Jaunų šeimų situacija Lietuvoje: demografiniai aspektai ir galimi sprendimai“*. Konferencija buvo skirta pristatyti Tarybos Metinį pranešimą, o taip pat su įvairių sričių ekspertais plačiau aptarti jaunų šeimų gerovei svarbias sritis ir teikti rekomendacijas situacijai gerinti.

Atsižvelgiant į dėl mažo gimstamumo, didelės emigracijos ir aukšto mirtingumo susiklosčiusias neigiamas demografijos tendencijas, į ryškius regioninius skirtumus, taip pat į tai, kad šeimos šiandien susiduria su įvairiais socio-ekonominiais iššūkiais – infliacijos poveikiu, sunkumais įsigyjant ar nuomojant būstą, derinant šeimos ir darbo įsipareigojimus, švietimo paslaugų vaikams trūkumu, jų kokybės ir prieinamumo iššūkiais bei kitų paslaugų stoka – konferencijos metu buvo akcentuota kompleksinių, lanksčių ir ilgalaikių priemonių taikymo būtinybė, išreikštas poreikis priimti konkrečius ir esminius pokyčius galinčius sąlygoti sprendimus.

Išklausius Vyriausybės, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovų, politikų, mokslininkų, NVO ir savivaldybių šeimos tarybų bei komisijų atstovų pateiktą informaciją ir įžvalgas Taryba **teikia tokius ekspertinius pasiūlymus:**

***Šeimų ekonominio ir socialinio saugumo stiprinimo srityje (be jau taikomų priemonių*)**

- Teigiamai vertindama pokyčius įgyvendinant būsto finansinės paramos priemones, Taryba siūlo toliau gerinti jaunų šeimų **būsto paramos politiką** – didinti prieinamumą: plėsti pirminio įnašo subsidijų galimybes, taikyti nuomos lengvatas, itin svarbų dėmesį skiriant mažas pajamas gaunančioms šeimoms, didinti socialinio būsto fondą, ypač regionuose. Taip pat sukurti priemones savivaldybėse skleisti informaciją, teikti konsultacijas jaunimui ir šeimoms apie galimybes pasinaudoti būsto parama.
- Atsižvelgiant į didėjančią infliaciją, nuosekliai didinti „**vaiko pinigus**“ kaip valstybės investiciją į vaikus, t. y. į šalies ateitį, ir kaip priemonę mažinti vaikų skurdą, o taip pat didinti finansinę paramą visai šeimai.
- Svartyti **neapmokestinamojo pajamų dydžio (NPD)** taikymą dirbantiems tėvams už kiekvieną vaiką ir kitas mokestines lengvatas šeimoms, auginančioms vaikus, pajamų mokesčius koreguojant pagal šeimoje išlaikomų asmenų skaičių.
- Stiprinti ir koordinuoti **šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo** sritį, įtraukiant šį klausimą **į Trišalės tarybos darbotvarkę**, plėtojant dirbančių šeimų atstovavimo galimybes ir skatinant dalyvaujančių šalių partnerystę, ypač atkreipiant dėmesį į darbdavių vaidmens svarbą ir jų įtraukimą kuriant palankias šeimai darbo vietas. Taip pat teikti pirmenybę

informacijai apie šeimos ir darbo derinimo priemones prieinamumą, stebint, renkant ir skleidžiant jau įgyvendinamas visų šalių priemones vieningoje sistemoje.

- Peržiūrėti **motinystės ir vaiko priežiūros atostogų įgyvendinimą** ir, remiantis jaunų šeimų patirtimi, koreguoti identifikuotas spragas, atkreipiant dėmesį į vaikų priežiūros išmokų koreliaciją nuo turimų vaikų skaičiaus ir išmokų mažėjimą dėl infliacijos poveikio, vietų trūkumą ikimokyklinėse įstaigose, ypač vaikams iki 2 metų, ribotas galimybes naudoti neperleidžiamus vaiko priežiūros mėnesius ir kita. Besilaukiančioms studentėms, kurios turi laikiną leidimą gyventi Lietuvoje, suteikti vienodas sąlygas kaip ir Lietuvos pilietėms gauti socialinę paramą bei motinystės ir vaiko priežiūros išmokas.
- Peržiūrėti **pensijų apskaičiavimo tvarką,** siekiant mažinti lyčių nelygybę pensinio amžiaus grupėje, atsižvelgiant į tai, kad dėl motinystės ir vaiko priežiūros atostogų skaičiavimo principų, taip pat augintų vaikų skaičiaus moterų pensijos dažnai tampa mažesnės, siūloma svarstyti galimybę šiuos laikotarpius palankiau įvertinti motinų naudai, pridedant specialią priemoką prie pensijos už kiekvieną užaugintą vaiką: tokiu būdu mažinti vadinamąjį „bausmės už vaikus“ efektą ir didinti teisingumą pensijų sistemoje.
- Gausioms šeimoms susiduriant su paramos gavimo, paslaugų prieinamumo sunkumais ir stigmatizavimo patirtimi, būtina peržiūrėti **paramos gausioms šeimoms tvarką** ir inicijuoti reikalingus pakeitimus.
- Atsižvelgiant į švietimo paslaugų trūkumą tiek didmiesčiuose, tiek regionuose ir į tai, kad šios paslaugos dažnai vystomos projektiniu, o ne sisteminiu pagrindu, siūloma kurti universalią **vaikų priežiūros, formalaus ir neformalaus švietimo** paslaugų sistemą, siekti didesnės integracijos su socialinėmis ir sveikatos paslaugų sistema. Prioritetas turėtų būti teikiamas paslaugų kokybės užtikrinimui, jų prieinamumo, lankstumo ir įvairovės didinimui.
- Investuoti į **palankios aplinkos šeimai kūrimo priemones** regionuose: stiprinti šeimų ekonominį stabilumą, darbo vietų plėtrą, gerinti sąlygas derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus. Siūloma įsteigti ir įgyvendinti „Šeimai palankios savivaldybės“ programą, kuri galėtų padėti vykdyti nuolatinę stebėseną, laiku nustatyti iššūkius ir veiksmingai spręsti ne tik demografinius, bet ir socialinius bei infrastruktūrinius skirtumus tarp regionų.

Pagalbos sunkumus patiriančioms, krizines situacijas išgyvenančioms šeimoms srityje (be to, kas yra įgyvendinama)

- Teigiamai vertindama socialinių paslaugų plėtrą ir įvairovę pastaraisiais metais bei inicijuotą Šeimos politikos plėtros programos peržiūrą, Taryba siūlo teikti labiau **diferencijuotas ir kompleksines socialinės paramos paslaugas**, atsižvelgiant į individualią šeimų situaciją ir išgyvenamus sunkumus, ypač atkreipiant dėmesį į gausias šeimas, vienus tėvus su vaikais,

tėvus, auginančius vaikus su negalia, skyrybas patiriančias šeimas, vaikus, turinčius elgesio ir emocijų sutrikimų, vartojančius psichotropines medžiagas ir kt.

- Stiprinti **psichinės sveikatos paslaugų** plėtotę vaikams ir suaugusiems, ypač regionuose.

Prevencinių priemonių, skirtų šeimos stiprinimui, srityje (be to, kas yra įgyvendinama)

- Sveikindama pradėtą įgyvendinti bendrą Sveikatos apsaugos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Veiksmų planą dėl pagalbos nėščiosioms gimdyvėms ir mamoms (tėvams), patiriantiems psichikos sveikatos sunkumų, ir pasitvirtinusią šeimų lankymo praktiką gimus vaikui, Taryba siūlo sukurti **Valstybinę 1000 vaiko gyvenimo dienų programą**, kuri įgalintų platesne apimtini teikti kompleksinę pagalbą vaikams ankstyvuoju jų raidos laikotarpiu ir jų motinoms, o taip pat tėvams bei visai artimai aplinkai (žr. į Tarybos 2025 04 10 Rezoliuciją).
- Didinti **nevyriausybinių organizacijų (NVO), teikiančių emocinę ir materialinę pagalbą nėščiosioms ar jau pagimdžiusioms motinoms,** veiklų rėmimą, siekiant plėsti savalaikę emocinę ir/ar materialinę pagalbą dar besilaukiančioms moterims, kurios svarsto nėštumo nutraukimą ir taip prisidėti prie jau pradėtos gyvybės saugojimo ir pagalbos moteriai įveikti iškilusius sunkumus.
- Stiprinti **prevencinės pagalbos ir ugdomųjų programų šeimoms plėtrą**, ypač regionuose, akcentuojant skyrybų, smurto, vaikų ir paauglių priklausomybių ir kitų problemų prevenciją, šias paslaugas plėtojant per kompleksines paslaugas šeimai (KOPA) ir kitas programas.
- Plėtoti **šeimų bendruomeniškumą ir įgalinimą** skatinančius metodus ir priemones, tokius kaip šeimų savitarpio paramos grupės, „Šeima šeimai“, „Šeimos vakarai“, „Šeimos konferencija“ ir kitas. Šias veiklas siūloma įgyvendinti per Bendruomeniniuose šeimos namuose teikiamas KOPA paslaugas ir Bendruomenės centrus.
- Peržiūrėti **NVO fondo paramos skyrimo tvarką nevyriausybinėms organizacijoms**, kurios teikia paslaugas šeimoms, įvedant **paslaugų akreditavimo sistemą** ir taip siekiant tikslingesnio jų finansavimo, o taip pat suteikti finansavimą organizacijoms, įgyvendinančioms **šeimų atstovavimo funkciją**, siekiant stiprinti šeimų ir su šeimomis dirbančių organizacijų įsitraukimą formuojant šeimos politiką, ypač regionuose, bei užtikrinti Lietuvos šeimų atstovavimą ES šeimos politiką kuriančiose struktūrose.

Teigiamo požiūrio į šeimą stiprinimo srityje

- Įgyvendinti švietėjiškas programas ir priemones vaikams ir jaunimui, siekiant ugdyti **teigiamą požiūrį į šeimą**, tėvystę, motinystę, pasirengimą šeimos gyvenimu švietimo sistemoje.
- Žiniasklaidoje, viešoje erdvėje skatinti **pozityvaus turinio apie šeimą kūrimą**, pristatyti teigiamus šeimos gyvenimo pavydžius, sudaryti erdves diskutuoti vaikų ugdymo ir kitais su šeima susijusiais klausimais.

Šeimos politikos ir jos priemonių įgyvendinimo stebėsenos srityje

- Nuolat peržiūrėti **„Demografijos, migracijos ir integracijos politikos 2018-2030 metų strategiją“**, nustatant jos įgyvendinimo prioritetus ir užtikrinant adekvatų finansavimą atsižvelgiant į priemonių kompleksiškumą.
- Nuosekliai vykdyti **strategijos įgyvendinimo stebėseną,** kuri padėtų įvertinti priemonių veiksmingumą ir atpažinti naujai kylančius iššūkius bei juos spręsti.
- Vykdyti tikslinius nacionalinio lygmens tyrimus apie **jaunų šeimų situaciją ir poreikius** (2-3 tyrimai per metus), **stebėti ir tirti priemonių poveikį bei veiksmingumą**, panaudojant tyrimams skirtus fondus (LMT ir kitus).
- Pritardama SADM sprendimui vertinti Bazinio paketo šeimoms paslaugas, Taryba siūlo kurti **Palankios aplinkos šeimai indeksą,** kuris padėtų visapusiškiau vertinti šeimos gerovę sąlygojančius veiksnius nacionaliniu ir savivaldybių lygmenimis, optimaliau investuoti išteklius, kurti veiksmingesnę ir kryptingesnę šeimos politiką.

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo stiprinimo srityje

- Atsižvelgiant į tai, kad prioritetas šeimai yra horizontalaus pobūdžio ir nukreiptas į šeimos stiprinimą visais lygmenimis, o šeimos politiką įgyvendina skirtingos ministerijos, Taryba siūlo kurti veiksmingesnę **tarpinstitucinio bendradarbiavimo šeimos gerovės srityje** sistemą (tarp ministerijų, savivaldybių, NVO, šeimos tarybų/komisijų) per *Šeimos politikos komisiją* ir kitus darinius. Tarybos siūlymu, Šeimos politiką formuojančių ir įgyvendinančių subjektų koordinavimas galėtų vykti per Vyriausybės kanceliariją ar kitą instituciją, kuriai būtų suteikti specialūs įgaliojimai.
- Stiprinti **savivaldybių šeimos tarybų/komisijų koordinavimą ir kompetenciją** veikti šeimų gerovės srityse.

Taryba siūlo dėl aukščiau išvardintų pasiūlymų artimiausiu metu rengti atskiras diskusijas, kviečiant ekspertus ir kompetentingų institucijų bei šeimas atstovaujančių organizacijų, savivaldybių šeimos tarybų/komisijų atstovus aptarti ir geriau išgryninti konkrečius sprendimus. Taryba pasirengusi prisidėti organizuojant šias diskusijas.

Tarybos narė,
laikinai atliekanti Tarybos pirmininko funkcijas Lijana Gvaldaitė

Kvalifikuotas elektroninis parašas
LIJANA GVALDAITĖ
2025-06-26 08:15:25 GMT+3
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit